

ЕКСПОРТОСПРОМОЖНА ТА ІМПОРТОЗАМІЩУЮЧА ПОЛІТИКА У ФОРМУВАННІ СПОЖИВЧОГО РИНКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

*О. В. Прушківська, аспірант, ДВНЗ «Національний гірничий університет»,
o.prushkovskaya@gmail.com*

У статті проаналізовано сутність експортоспроможної та імпортозаміщуючої політики економічного розвитку в умовах глобалізації. Визначено, що модель експортоспроможної політики забезпечує в короткостроковому періоді відносно стабільний стан в економіці за рахунок сприятливої кон'юнктури зовнішніх товарних ринків. Обґрунтовано, що імпортозаміщення як стратегія розвитку є необхідною передумовою розвитку національної економіки в цілому, та розвитку внутрішнього споживчого ринку, зокрема.

Ключові слова: глобалізація, зовнішня торгівля, експортоспроможна політика, імпортозаміщуюча політика, національна економіка, споживчий ринок, товарна структура.

Постановка проблеми. Незважаючи на загальну тенденцію до зростаючої відкритості більшості економік світу в цілому цей процес неоднаковий за своєю інтенсивністю в різних групах країн світу та підпорядковується різноманітним чинникам, зумовленими особливостями національних та регіональних моделей розвитку, які у свою чергу відображають пріоритети, визначені не тільки об'єктивними чинниками (наявність ресурсів, розмір країни, рівень віддаленості від основних економічних центрів та інше), але й не меншою мірою певними суб'єктивно встановленими орієнтаціями, що базуються на специфічний, культурно-ціннісний потенціал.

З точки зору теоретичного та практичного аспекту в залежності від рівня спеціалізації країни та входження її у світовий поділ праці виділяють експортоспроможну та імпортозаміщуючу політику економічного розвитку. Важливо зазначити, що країни із розвиненою економікою можуть динамічно змінювати свою стратегію розвитку щодо цих двох політик. Це є неможливим для країн із трансформаційною економікою та країн, що розвиваються. Країни, що розвиваються через свою моноспеціалізацію пристосовувались до глобальної економіки шляхом експортоспроможності переважно сировинної сільськогосподарської продукції та мінеральної сировини. На жаль, таким шляхом залучаються до світового поділу праці країни із трансформаційною економікою, тобто через експорт сировини, напівфабри-

катів та паливно-енергетичних ресурсів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми та тенденції розвитку зовнішньої торгівлі України широко висвітлюються в працях як практичного, так і теоретичного характеру. Науковці та експерти в сфері зовнішньоекономічної діяльності досліджують вплив інтеграційних процесів на структуру зовнішньої торгівлі, динаміку та коливання цін, галузеву та товарну структуру експорту й імпорту. В цьому напрямі можна відмітити роботи таких авторів, як: Гайдуцький П.[1], Грінько І.[2], Задоя А.[3], Мазаракі А., Мельник Т.[4], Філіпенко А.[5] та ін. Авторами виділяються тенденції, структура зовнішньої торгівлі та вплив макро- й мега- факторів, інституційні чинники на зовнішньоекономічну діяльність. В умовах посилення відкритості економіки виникає потреба в дослідженні впливу експорторієнтованої та імпортозаміщуючої моделі розвитку на споживчий національний ринок.

Формулювання мети статті. Виокремлення ролі експортоспроможної та імпортозаміщуючої політики країни у розвитку національного споживчого ринку.

Виклад основного матеріалу дослідження. В економічній науці та практиці існують дві основні форми експортної спеціалізації країни: орієнтація первинної продукції на зовнішні ринки та орієнтація вторинної продукції на зовнішні ринки. Перша форма домінує в умовах малорозвиненої національної економіки, а особливо галузі промисловості. Основним завданням цієї

політики є заощадження коштів для майбутніх інвестиційних процесів. Інвестиції дозволяють диверсифікувати галузеву структуру економіки і поступово перейти від експорту сировинних ресурсів до експорту готової продукції.

Експортноорієнтована політика (переважання сировинної продукції у структурі експорту) в короткостроковому періоді веде до зменшення попиту на продукцію національного виробництва і зменшення ємності внутрішнього ринку. При проведенні експортноорієнтованої політики в країнах із трансформаційною економікою виникає ціла низка проблем. На наш погляд, їх можна згрупувати у дві групи: до першої групи проблем відносимо, посилення монокультурної спеціалізації, в результаті якої національна економіка стає сильно уразливою до кон'юнктури світового ринку. Друга група □ це проблеми як мароекономічного, так і мікроекономічного характеру, які полягають у тому, що збільшення експорту загострює конкуренцію і веде до зростання цін на продукцію національного виробництва в порівнянні із готовою продукцією, яка надходить із країн-імпортерів переважно із високим рівнем розвитку.

Для формування стійкого імунітету на світових ринках, країни із трансформаційною економікою намагаються диверсифікувати свій експорт, але на зовнішньому ринку їх очікують перешкоди. Зокрема, країни із розвиненою економікою, використовуючи тарифні методи регулювання, вводять певні тарифи і квоти для країн із трансформаційною економікою. Про нерівномірність торгових відносин між країнами із розвиненою економікою і з трансформаційною економікою можна пояснити через сальдо торгового балансу. Політика імпортозаміщення – це процес скорочення або припинення імпорту певних товарів шляхом їх заміщення на внутрішньому ринку країни, аналогами національного виробництва, що мають більш високі споживчі властивості, а їхня ціна не є вищою імпортерів. Основний зміст політики імпортозаміщення полягає в тому, що розвиток національної економіки здійснюється переважно за рахунок її внутрішніх ресурсів. В економічній практиці існують дві стадії імпортозаміщення: перша стадія – імпорто-

заміщення простих споживчих товарів; друга стадія – імпортозаміщення складних промислових виробів. Кінцевою метою цих двох стадій є диверсифікацій галузей промисловості та підвищення конкурентоспроможності національної промисловості в цілому. При проведенні політики імпортозаміщення уряд країни використовує два основних інструменти регулювання: тарифи та квоти. Підкреслимо, що тарифне регулювання імпорту має певні переваги та недоліки. Переваги тарифного регулювання національної економіки полягають в тому, що:

- податки на торгівлю є головним джерелом доходів більшості країн з трансформаційною економікою, оскільки їх легко вводити і збирати;

- обмеження імпорту – природна реакція на хронічні проблеми з платіжним балансом та зовнішнім боргом;

- імпортерський протекціонізм – це один із найбільш прийнятних засобів для формування національної промисловості і подолання економічної залежності;

- політика обмеження імпорту дозволяє країнам з трансформаційною економікою досягати більшої економічної незалежності, стимулюючи іноземні інвестиції в національну імпортозаміщуючу промисловість.

Вище зазначені аргументи мають більше теоретичний характер і діють дискретно. Оскільки проявом аргументів «за» є негативні тенденції. Зокрема, введення імпортерських обмежень сприяє збереженню неефективних і дорогих національних виробництв. Виграш від імпортозаміщення отримують, як правило, іноземні фірми. А також більша частина імпортозаміщення залежить від імпортованих проміжних товарів (давальницької сировини, енергоносіїв), що веде до підвищення обмінних курсів національної валюти. В результаті національне виробництво через прикриття митними бар'єрами не досягає світової конкурентоспроможності.

Ці теоретичні постулати «за» і «проти» політики імпортозаміщення були мейнстрімом монетарної теорії в основному до глобальної кризи 2007–2008 рр. Але посткризовий період вимагає по-новому подивитися на політику імпортозаміщення та переосмислити її сутність і роль. Оскільки націо-

нальне виробництво – це є основа розвитку реального сектору, який не тільки створює реальний продукт, а і забезпечує зайнятність населення. Тобто національне виробництво може бути не завжди ефективним з точки зору економічних показників, але з точки зору соціально-економічного розвитку та національних інтересів, його значущість та необхідність не викликає сумнівів.

Імпортозаміщення як стратегія розвитку є необхідною передумовою розвитку національної економіки в цілому, та розвитку внутрішнього споживчого ринку, зокрема. На прикладі української економіки більш детально розглянемо вплив експортоспроможної та імпортозаміщуючої стратегії розвитку на формування внутрішнього споживчого ринку.

В Україні в докризовий період панувала експорторієнтована модель економічного зростання. Ця модель забезпечувала відносно стабільний стан в економіці за рахунок сприятливої кон'юнктури зовнішніх товарних ринків. Формування неефективної моделі міжнародної спеціалізації для України супроводжувалося характерними для неї негативними тенденціями, які полягали в тому, що з серпня 2005 р. темпи зростання імпорту високотехнологічної продукції та товарів кінцевого споживання в національній економіці почали випереджати темпи зростання сировинного експорту та низькотехнологічної продукції.

Існуюча товарна структура зовнішньої торгівлі України в докризовий і посткризовий період обумовила хронічний характер дефіциту торговельного балансу.

Зокрема, сальдо торговельного балансу – у 2016 році склало 0,3 мільярда доларів США. Порівняно з 2015 роком сальдо погіршилося майже на 3,5 мільярда доларів США через скорочення експорту та зростання імпорту. Статистичні дані свідчать, що найбільше товарів Україна продає в Росію – 10%, й Єгипет – 6%, від усього експорту відповідно. Головними імпортерами товарів є Росія – 13%, Китай – 12% та Німеччина – 11%. Зовнішня торгівля з країнами СНД зменшилася, експорт до них у 2016 році порівняно з 2015-им скоротився на 23%, імпорт – на 18% [6]. Зовнішньоекономічна співпраця з країнами Євросоюзу навпаки

збільшилася. За оптимістичними прогнозами аналітиків ситуація із від'ємним сальдо торгового балансу буде мінімізуватися.

На формування від'ємного сальдо впливає переважно торгівля окремими товарними групами: паливо, нафта та продукти її переробки, машини та устаткування.

Результати аналізу товарної структури в докризовий та посткризовий періоди свідчать про те, що український експорт переважно складається з продукції перших технологічних переділів, а імпорт, навпаки, з високотехнологічної продукції та товарів кінцевого споживання, а також енергоносіїв. Про недоліки експорторієнтованої моделі економічного зростання свідчать статистичні дані структури експорту та імпорту України.

В докризовий період експорт товарів та послуг у структурі ВВП коливався в межах 45%–47%. У 2016 році загальний експорт товарів та послуг склав 49,3% від ВВП, або 46 млрд. доларів, з них 72,9% припадає на експорт товарів, а експорт послуг становить – 27,1% [7].

За статистичними даними структура експорту України переважно сировинна – майже 70% експорту товарів складають: продукція АПК, металургійної та хімічної галузей промисловості, мінеральні продукти, деревина, сировина для легкої промисловості.

Щодо імпорту, то ситуація наступна в докризовий період його частка у структурі ВВП коливалася в межах 48%–50%. В посткризовий період імпорт товарів істотно знизився і у 2016 р. склав 39,2 млрд. дол. порівняно з 85,5 млрд. дол. у 2008 році. Це зниження було зумовлене низкою причин: низька виробнича активність, падіння реальних доходів населення і скорочення внутрішнього попиту, девальвація гривні та введення тимчасового додаткового імпортного збору.

Імпорт характеризується високою часткою готових товарів та послуг, яка складає 69,5% у загальній структурі. Тобто, Україна вивозить в країни світу продукцію сировинного спрямування, яка має низьку додану вартість, а ввозить готову продукцію високотехнологічних галузей, які мають високу додану вартість.

Щодо негативних тенденцій у структурі зовнішньої торгівлі України свідчать дані ООН. Досліджуючи торгівлю товарами, експерти зазначають, що в Україні експорт високотехнологічних товарів складав 1,65 млрд. дол. в 2014 р., а його частка у структурі товарного експорту коливалася протягом 2004–2014 рр. на рівні 3% [8]. Слід підкреслити, що станом на 2016 р. зовнішня торгівля високотехнологічними товарами характеризується такою ж тенденцією.

Така ситуація негативно відбивається на розвитку внутрішнього споживчого ринку з точки зору виробництва. Оскільки продукція галузей, які мають високу додану вартість створюється за межами національного ринку. Це зменшує отримання доходів в цілому, та споживачів, зокрема, які згодом на внутрішньому споживчому ринку будуть суб'єктами неплатоспроможного попиту. Виникає ціла низка проблем, яка потребує виваженої структурної політики держави, а також імпортозаміщуючої стратегії економічного розвитку.

Важливо зазначити, що останні політичні події в Україні (кінець 2013 – і до теперішнього часу) безпосередньо відбиваються на стратегії економічного розвитку, в основі якої мають бути імпортозаміщуючі та експортоспроможні проекти розвитку національної економіки.

Звуження економічних зв'язків між Україною і Росією є не тільки результатом різних політичних поглядів на інтеграцію та модернізацію економіки, але й реальними діями Росії при проведенні власної імпортозаміщуючої політики в галузі машинобудування. З початку гібридної війни стрімко скорочувався експорт продукції машинобудування.

Частка Росії в експорті українських товарів машинобудівної продукції у 2012 р. становила 52 %, а у 2014 р. – 31,7 %. У 2014 р. експорт української машинобудівної продукції до РФ скоротився на 20,5 %, падіння зафіксоване в усіх товарних групах. У січні 2014 р. порівняно з січнем 2013 р. відбулося скорочення експорту ТМП до РФ майже вдвічі – з 426,6 млн дол. до 224,6 млн дол. [7]. Тобто, ці статистичні дані в абсолютному та відносному значенні свідчать про значне падіння українського експорту до

Росії.

За дослідженнями експертів Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України [9] виявлено, що Росія, яка є найбільшою країною-імпортером українських товарів машинобудівної продукції проводить власну імпортозаміщуючу політику в галузі авіабудування та космічної галузі, а також в галузі трансформаторобудування та залізничного транспорту.

Зокрема, на ПАТ «Мотор Січ» – єдиному в Україні підприємстві відбувається повний цикл виробництва певних двигунів, а також це підприємство є виробником-монополістом двигунів на ринку СНД та єдиним у світі виробником запчастин до цих двигунів. Понад 90 % загального обсягу продажів компанії становлять експортні поставки, в основному – до Росії. За даними експертів в Росії на базі виробничо-конструкторського комплексу ВАТ «Климов» (регіональний машинобудівний кластер) здійснюється виробництво та збірка вертолітних двигунів, що дозволить налагодити повний цикл виробництва техніки всередині РФ. Запровадження РФ імпортозаміщуючих проектів призводить до скорочення виробництва і продажу продукції ПАТ «Мотор Січ». Це вимагає від підприємства пошуку нових ринків збуту, тобто нових країн-партнерів у експорті даної продукції.

Складна ситуація і на ПАТ «Запоріжтрансформатор», оскільки російські підприємства здійснюють інвестиції у модернізацію та розширення основного національного виробництва трансформаторобудування. Росія понад 40% продукції ПАТ «Запоріжтрансформатор» імпортувала, але при проведенні своєї імпортозаміщуючої політики скорочує споживання української продукції.

В цій країні активно реалізуються імпортозаміщуючі проекти галузі транспортно-машинобудування із залученням іноземного капіталу. Так, виробництво локомотивів налагоджено на ТОВ «Уральські локомотиви» спільно з міжнародним концерном Siemens AG. Це дозволяє використовувати високі технології та знижувати енергомісткість виробленої продукції на відміну від виробленої української продукції.

Важливо зазначити, що питанням підтримки розвитку машинобудівної промисловості в РФ приділяється значна увага на державному рівні. Зокрема, затверджено Державну програму «Розвиток промисловості та підвищення її конкурентоспроможності на період до 2020 р.»[10], у якій передбачено заходи з підвищення конкурентоспроможності більшості підгалузей машинобудування – автомобілебудування, сільгоспмашинобудування, машинобудування спеціалізованих виробництв, транспортного машинобудування, верстатобудування, важкого, енергетичного машинобудування.

Із вищезазначеного слідує, що проведення імпортозаміщуючої політики в країні, яка була основним імпортером української продукції машинобудування, викликає необхідність державної політики підтримки експорту ТМП. Базуючись на світовий досвід державної підтримки експортної діяльності слід зазначити, що використовуються інструменти як ліберальної, так і протекціоністської політики, якими є:

- забезпечення фінансової підтримки стратегічних галузей промисловості;

- застосування механізмів компенсації дефіциту фінансування, зокрема, шляхом надання підприємствам-експортерам кредитів на поповнення обігових коштів, створення гнучких механізмів виплати кредитів та рефінансування й погашення інших зобов'язань;

- вивчення ринків та налагодження торговельних зв'язків з країнами, що розвиваються, з метою диверсифікації експорту;

- використання технічних, екологічних та інших бар'єрів для запобігання нарощуванню імпорту та захисту національних виробників. Здійснити це можливо за рахунок дієвого уряду, який сповідує національні інтереси розвитку економіки країни у поєднанні із європейський вектором інтеграції.

Підтримка та розвиток експортоорієнтованої політики України в галузі машинобудування дозволить на внутрішньому ринку отримувати більше доходів, які безпосередньо будуть використовуватись для інноваційно-інвестиційного розвитку національної економіки та створять умови платоспроможного попиту на внутрішньому спожив-

чому ринку.

При дослідженні експортоорієнтованої політики важливою галуззю, окрім машинобудування є українські АПК. Експорт аграрної продукції в країни СНД у 2013 р. склав 3,8 млрд. дол., а в країни ЄС – 4,48 млрд. дол. З 2006 до 2016 року обсяги експорту продовольчих товарів до країн Європи збільшилися майже в п'ять разів, насамперед за рахунок зернових культур. У 2015–2016 роках відбулося скорочення експорту, яке зумовлено переважно зниженням світових цін на зернові. З 2013 року збільшуються поставки таких продовольчих товарів, як мед, молоко, м'ясо, хоча їх частка в загальному експорті продовольчих товарів ще порівняно незначна. [7]

У відсотковому співвідношенні на постачання в ЄС припадає 20–23% аграрної продукції. Зміна пріоритетного напрямку економічної інтеграції із СНД до ЄС розширює для національних аграріїв можливості освоєння європейського ринку. Прийняття Європейською комісією пільгових умов на зниження митних тарифів для українських товарів в ЄС, з 2014 р. є першою інституційною умовою для української економіки.

За прогнозами експертів щодо ліквідації мита експорту зерна в ЄС виробники аграрної продукції зможуть додатково отримувати дохід в сумі 180 млн. євро щорічно. Надання також безмитних тарифних квот дозволить експортувати і готові продукти українського виробництва: крупу, свинину, яловичину, м'ясо птиці та інші продукти. Важливо зазначити, що ліквідація адміністративних бар'єрів, виходу української продукції на європейський ринок ще не означає повний вихід на цей ринок, оскільки необхідною умовою є якість української продукції, яка повинна відповідати європейським стандартам. Процес сертифікації українських виробників яєць, м'ясної продукції, молочної продукції, цукру – це тривалий процес. На наш погляд, це є незначною проблемою, як в короткостроковому, так і в довгостроковому періоді, оскільки внутрішній споживчий попит на ці види продукції на українському ринку ще не задоволений в повній мірі. Тому експортоорієнтована модель розвитку в середньостроковій перспективі аграрної продукції вдало забезпечує

сьогодні розвиток внутрішнього споживчого ринку і дасть можливість витіснити неякісний імпорт цих товарів з національного ринку.

За даними експертів Світового банку проведення реформ в сільськогосподарському секторі збільшить продуктивність праці на 30%, а ВВП може зрости на 4,4% в середньостроковій перспективі і на 12,5% в довгостроковій перспективі [11].

Експерти вбачають в Україні значний потенціал розвитку сільськогосподарського сектору і при вирішенні глобальних проблем, пов'язаних із демографічною ситуацією. Зокрема, в 2050 р. збільшення населення на 2–3 млрд. призведе до збільшення попиту на продукти харчування на 60%. Тому Україна зможе забезпечити значну частку світового експорту продукції. Це повинно лягти в основу розробки експортоорієнтованої стратегії розвитку національної економіки країни.

Окрім експорту товарів в Україні є значний потенціал до експорту послуг. Стратегічна мета для національної економіки перейти від ресурсної економіки до економіки знань. Новий український уряд спільно з представниками IT-індустрії розробив новий проект, в якому Україна має бути рушійною силою в IT-сфері Європи. План передбачає створення 100 тис. робочих місць у цій до 2020 р. Відповідно дохід від експорту послуг (переважно до США і ЄС) складе понад 100 млрд. дол. Сфера IT-послуг (IT-аутсорсинг) є основним чинником позитивних змін, де є великий потенціал для створення власних інтелектуальних продуктів на основі розробок українських компаній. Важливо зазначити, що уряд планує створити сприятливі умови для роботи і життя продукувачів цього продукту в Україні. Тим самим, доходи, які будуть отримувати продукувачі послуг і одночасно витрачати їх на внутрішньому споживчому ринку, що в кінцевому рахунку збалансує експортоспроможність економіки та розвиток внутрішнього ринку.

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене, слід підкреслити, що докризовий період частково посткризовий період характеризуються домінуванням експортоорієнтованої моделі економічного зростання, але ця мо-

дель не була використана для інноваційно-інвестиційного розвитку в середньостроковій та довгостроковій перспективі, а також для розвитку внутрішнього споживчого ринку. Оскільки не здійснювалися структурні зміни, які призводять до диверсифікації галузевої структури та виробництва високотехнологічної продукції, а також продукції кінцевого споживання для національного та зовнішнього ринків і розвитку структурних реформ в цілому. Але зміна політичної ситуації в країні змушує по-новому формувати експортоорієнтовану та імпортозаміщуючу політику України. Значний експортний потенціал є в машинобудівній галузі, галузях агропромислового комплексу, а також IT – індустрії, що дає змогу цим галузям виходити із кінцевою продукцією на європейський ринок в середньостроковій та довгостроковій перспективі. В короткостроковій перспективі дозволяє вирішити питання імпортозаміщення в національній економіці на внутрішньому споживчому ринку.

Література:

1. Гайдучський П. Невесела ейфорія зовнішньої торгівлі / П. Гайдучський // Дзеркало тижня. – 2014. – № 38 (17 жовтня).
2. Грінко І. Аналіз зовнішньої торгівлі високотехнологічними товарами України / І. М. Грінко, Н. Т. Яремчук // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2016. – №6. – С. 171–174.
3. Задоя А. Зовнішня торгівля України: сучасні масштаби, структура і тенденції/ О. А. Задоя // Академічний огляд. – 2016. – №2(45). – С. 110–117.
4. Економічний суверенітет України в умовах глобальних викликів / А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник, В. В. Юхименко [та ін.]; за заг. ред.: А. А. Мазаракі. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. – 683 с.
5. Філіпенко А. С. Міжнародні торговельні зв'язки України: генезис і структура / А. С. Філіпенко. – К. : Знання України, 2008. – 223 с.
6. Зовнішня торгівля України за 2016 рік: статистичний збірник. – К., 2017. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
7. Аналіз тенденцій зовнішньої торгівлі товарами України за регіонами і товарними групами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=50356637>
8. ООН по торгівлі товарами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://comtrade.un.org/db/dqQuickQuery.aspx>
9. Національний інститут стратегічних досліджень при Президенті України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/>

10. Державна програма «Розвиток промисловості та підвищення її конкурентоспроможності на період до 2020 р.» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gosprogrammy.gov.ru/Main/ClientBin/Passports/16/Государственная%20программа%2016.pdf>

11. Реформи в АПК позволят увеличить ВВП Украины на 4% – Всемирный банк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://delo.ua/ukraine/reformy-v-apk-pozvoljat-uvelichit-vvp-ukrainy-na-4-vsemirnyj-b-233546/>

ЭКСПОРТООРИЕНТИРОВАННАЯ И ИМПОРТОЗАМЕЩАЮЩАЯ ПОЛИТИКА В ФОРМИРОВАНИИ ПОТРЕБИТЕЛЬСКОГО РЫНКА НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

О. В. Прушковская, аспирант, ГВУЗ «Национальный горный университет»

В статье охарактеризована сущность экспортноориентированной и импортозамещающей политики экономического развития в условиях глобализации. Определено, что модель экспортноориентированной политики обеспечивает в краткосрочном периоде относительно стабильное состояние в экономике за счет благоприятной конъюнктуры внешних товарных рынков. Обосновано, что импортозамещение как стратегия развития является необходимым условием развития национальной экономики в целом и развития внутреннего потребительского рынка, в частности.

Ключевые слова: глобализация, внешняя торговля, экспортноориентированная политика, импортозамещающая политика, национальная экономика, потребительский рынок, товарная структура

EXPORT-ORIENTED AND IMPORT-SUBSTITUTION POLICY IN FORMATION OF THE CONSUMER MARKET OF THE NATIONAL ECONOMY IN GLOBALIZATION CONDITIONS

O. V. Prushkivskaya, post-graduate student, SHEI «National Mining University»

The essence of the export-oriented and import-substitutive policy of economic development in the conditions of globalization is analyzed. It is determined that the model of export policy provides in the short run a relatively stable state in the economy due to favorable conditions of external commodity markets. It is substantiated that import substitution as a development strategy is a necessary prerequisite for the development of the national economy as a whole, and the development of domestic consumer market, in particular.

Keywords: globalization, foreign trade, export policy, import substitution policy, national economy, consumer market, commodity structure.

Рекомендовано до друку д. е. н., проф. Пилипенко Ю. І.

Надійшла до редакції 15.12.17.